БАЙГАЛЬ ОРЧИН, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ДАНСНЫ СИСТЕМИЙН ЕРӨНХИЙ ХҮРЭЭНИЙ ОЙЛГОЛТ, АРГА ЗҮЙ, ХЭРЭГЛЭЭ, АЧ ХОЛБОГДОЛ

АГУУЛГА

I. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ДАНСНЫ СИСТЕМИЙН ЕРӨНХИЙ ХҮРЭЭ

II. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ДАНСНЫ СИСТЕМ - ТХЗ

III. ЦААШИД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

I. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ДАНСНЫ СИСТЕМИЙН ЕРӨНХИЙ ХҮРЭЭ

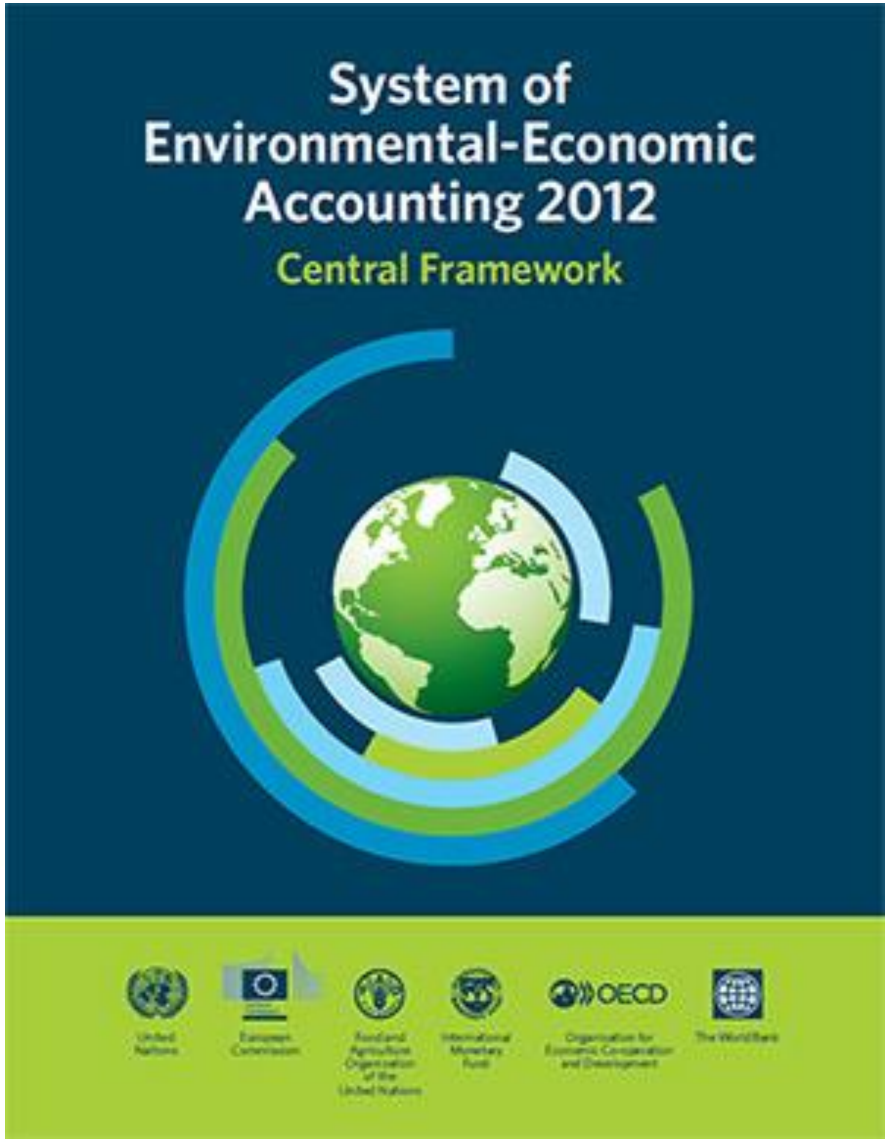

НҮБ-ын Статистикийн Комиссын 43 дугаар чуулганаар батлагдсан улс орны эдийн засаг, байгаль орчны хоорондын харилцан холбоог илэрхийлж, байгалийн хөрөнгийн нөөц, түүний өөрчлөлтийг тодорхойлох олон зорилтыг агуулсан олон улсын статистикийн стандарт арга зүйн баримт бичиг юм.

Улс орнууд байгаль орчин, эдийн засгийн дансдыг байнгын давтамжтай байгуулах асуудлыг албан ёсны статистикийн хөтөлбөрийн нэг хэсэг болгож байна. Ингэснээр харьцуулагдахуйц үндэсний, бүсийн, олон улсын түвшинд бодлого боловсруулахад шаардлагатай мэдээлэл бий болох юм.

I. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ДАНСНЫ СИСТЕМИЙН ЕРӨНХИЙ ХҮРЭЭ

Эдийн засагт байгаль орчны үзүүлэх нөлөөлөл

Байгаль орчинд эдийн засгийн үзүүлэх нөлөөлөл

- Байгаль орчны тогтвортой менежмент нь нийгэм, эдийн засгийн хөгжилд чухал хувь нэмэр оруулдаг.
- Байгаль орчны үзүүлэлтүүдээр данс байгуулах нь байгалийн хөрөнгийг үнэлж, бодлогод ашиглах явдал юм.

I. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ДАНСНЫ СИСТЕМИЙН ЕРӨНХИЙ ХҮРЭЭ

БОЭЗДС нь нэгдмэл, хоорондоо нийцэрсэн дансуудын систем бөгөөд дараах үндсэн 3 хүрээг хамруулан авч үздэг. Үүнд:

1. **Биет урсгалын данс:** Тухайн улсын эдийн засаг дахь байгаль орчин, эдийн засгийн хоорондох материалын болон эрчим хүчний биет урсгал;
2. **Хөрөнгийн данс:** Байгалийн хөрөнгийн нөөц, түүнд гарсан өөрчлөлт;
3. **Мөнгөн урсгалын данс:** Байгаль орчинтой холбоотой эдийн засгийн үйл ажиллагаа, шилжүүлэг.

I. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ДАНСНЫ СИСТЕМИЙН ЕРӨНХИЙ ХҮРЭЭ

БОЭЗДС-ийн хүрээний дансдын хэлбэр, төрөл:

Биет урсгалын данс

- **Материалын урсгалын данс**
- Усны биет хэмжээгээр илэрхийлсэн нөөц, ашиглалтын хүснэгт
- **Эрчим хүчний биет хэмжээгээр илэрхийлсэн нөөц, ашиглалтын хүснэгт**
- Агаар дахь ялгаруулалтын данс
- Усан дахь ялгаруулалтын данс
- Хог хаягдлын данс

Мөнгөн урсгалын данс

- Байгаль орчныг хамгаалах зардлын данс
- Байгалийн нөөцийн ашиглалт, менежментийн данс
- Байгаль орчны бараа, үйлчилгээний сектор
- Засгийн газраас төлсөн байгаль орчинтой холбоотой төлбөр
- **Байгаль орчны татварын данс**
- Байгалийн нөөц ашиглах зөвшөөрөл, лиценз
- Ялгаруулалтын зөвшөөрөл

Хөрөнгийн данс

- Ашигт малтмал болон эрчим хүчний нөөц
- Газар
- Хөрсний нөөц
- Ойн нөөц
- Далайн нөөц
- Биологийн бусад нөөц
- Усны нөөц

I. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ДАНСНЫ СИСТЕМИЙН ЕРӨНХИЙ ХҮРЭЭ

ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

1. **2013**
   БОЭЗДС-2012 гарын авлагыг судалсан
2. **2013**
   ҮСХ, БОНХАЖЯ-тай хамтран ажиллах санамж бичиг байгуулсан
3. **2013**
   Байгаль орчны статистикийн мэдээллийн эх үүсвэр болон үзүүлэлтийн чанарын үнэлгээ хийсэн
4. **2014.IX**
   БОЭЗДС-ийг нэвтрүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулсан
5. **2014**
   МУД-ыг анх удаа, 2005-2013 оны гүйцэтгэлээр, туршилтаар байгуулсан
6. **2014**
   Эрчим хүчний нөөц ашиглалтын хүснэгтийг 2010-2013 оны гүйцэтгэлээр байгуулсан
7. **2016.IV – 2018.III**
   TA 9043-MON: АХБ-ны техникийн туслалцаатайгаар Эрчим хүчний биет урсгалын данс, Материалын урсгалын данс, Байгаль орчны татварын дансыг байгуулсан
8. **2017.V**
   Статистикийг 2017-2020 онд хөгжүүлэх үндэсний хөтөлбөрт тусгагдсан

I. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ДАНСНЫ СИСТЕМИЙН ЕРӨНХИЙ ХҮРЭЭ

“Байгаль орчин, эдийн засгийн данс байгуулах чадавхийг бэхжүүлэх нь” АХБ – ны төсөл (2015-2018):

Төслийн ерөнхий зорилго: Дансуудыг байгуулахад шаардлагатай мэдээллийг цуглуулах, мэдээллийн сан бүрдүүлэх, дансуудыг байгуулах, ногоон хөгжлийн болон ТХЗ-ын холбогдох үзүүлэлтүүдийг тооцох, чадавхийг бэхжүүлэх

- **Материалын урсгалын данс**
- **Эрчим хүчний биет урсгалын данс**
- **Байгаль орчны татварын данс**

Данс тус бүрийн үндэсний аргачлал боловсруулсан

I. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ДАНСНЫ СИСТЕМИЙН ЕРӨНХИЙ ХҮРЭЭ

УЛС ОРНУУД ДАХЬ БОЭЗДС-ИЙН ХЭРЭГЖИЛТ:

НҮБ-ын Статистикийн хэлтсийн БОЭЗДС-ийн цогц үнэлгээний тайлан, 2017 он

- Цогц үнэлгээнд нийт 91 улс орон хамрагдсан.
- 69 орон БОЭЗДС-ийг хэрэгжүүлж байна (Өндөр хөгжилтэй 37, хөгжиж байгаа 32 орон)
- 22 орон БОЭЗДС-ийг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байна (Өндөр хөгжилтэй 3, хөгжиж байгаа 19 орон)
- **Хамгийн өргөнөөр байгуулагдаж байгаа дансууд:**
  - Материалын урсгалын данс, Эрчим хүчний данс, Агаар дахь ялгаруулалтын данс
- **Нэн тэргүүнд байгуулахаар зорьж байгаа дансууд:**
  - **Өндөр хөгжилтэй орон:** Эрчим хүчний данс, Байгаль орчныг хамгаалах зардлын данс, Байгаль орчин, бараа үйлчилгээний сектор
  - **Хөгжиж байгаа улс орон:** Эрчим хүчний данс, Усны данс болон Байгаль орчны татварын данс

I. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ДАНСНЫ СИСТЕМИЙН ЕРӨНХИЙ ХҮРЭЭ

УЛС ОРНУУД ДАХЬ БОЭЗДС-ИЙН ХЭРЭГЖИЛТ:

*Country list based on Global Assessment on Environmental Accounting (2014) (http://unstats.un.org/unsd/statcom/doc15/BG-UNCEEA.pdf), UNCEEA survey of where assistance is being provided (UNCEEA/BK/5(2) at http://unstats.un.org/unsd/envaccounting/ceea/meetings/eleventh_meeting/lod11.htm), and other current knowledge of technical assistance programmes. Some countries may be only just embarking on a project related to SEEA.

ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖЛИЙН ЗОРИЛГО-ын хамрах хүрээ

“Тогтвортой хөгжлийн зорилт-2030” нь **нийгэм, эдийн засаг, байгаль орчин** гэсэн гурван тулгуурт суурилан тогтвортой хөгжилд хүрэх дэлхийн нийтийн урт хугацааны бодлогын баримт бичиг юм.

НИЙГЭМ

ЭДИЙН ЗАСАГ

БАЙГАЛЬ ОРЧИН

Зорилго 2:	1
Зорилго 6:	10
Зорилго 7:	4
Зорилго 9:	1
Зорилго 11:	5
Зорилго 12:	3
Зорилго 15:	8

- Байгаль орчны албан ёсны болон захиргааны статистикийн мэдээлэл
- Газрын данс
- Усны данс
- Материалын урсгалын данс
- Эрчим хүчний данс
- Эко системийн туршилтын данс

III. ЦААШИД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

- Байгаль орчныг хамгаалах зардлын дансыг байгуулах аргачлалыг боловсруулж, 2015-2017 оны гүйцэтгэлээр байгуулна.

- "Байгаль орчныг хамгаалах зардлын судалгаа - 2018" -ын бэлтгэл ажлыг хангаж, судалгааг явуулна.

- Усны болон газрын данс байгуулах арга зүйг судалж, мэдээллийн эх үүсвэрийг тодорхойлно.

- Мөнгөн урсгалын дансдын арга зүйгээс судалж, мэдээллийн эх үүсвэр бүрэн тодорхойлогдсон дансыг туршилтаар байгуулна.

2018 **WWW.1212.MN** СТАТИСТИКИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН НЭГДСЭН САН

Статистик

Мэдээ, мэдээлэл

Номын сан

Мэдлэгээ шалгах тоглоом

Валютын ханш

аппликейшнаас
СТАТИСТИКИЙН
мэдээллээ аваарай

Data lab
тооллого судалгааны микро мэдээллийн сан

SOCIAL NETWORK
www.facebook.com/StatisticMongolia/

www.twitter.com/statistic_mn

ЛАВЛАХ УТАС

1900-1212

ЦАХИМ ШУУДАН

information@nso.mn